

- Carlisle-Frank, P., Frank, J. M., & Nielsen, L. (2005). Companion animal renters and pet-friendly housing in the US. *Anthrozoös*, 18(1), 59-77.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.
- Graham, T. M., Milaney, K. J., Adams, C. L., & Rock, M. J. (2018). "Pets negotiable": how do the perspectives of landlords and property managers compare with those of younger tenants with dogs?. *Animals*, 8(3), 32.
- Hawkins, R. D., Williams, J. M., & Scottish Society for the Prevention of Cruelty to Animals (Scottish SPCA). (2017). Childhood attachment to pets: Associations between pet attachment, attitudes to animals, compassion, and humane behaviour. *International journal of environmental research and public health*, 14(5), 490.
- R&B Group. (2018). Vseukrainske doslidzhennia hromadskoi dumky: Koty i sobaky v zhytti ukrainsiv. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu do resursu: <https://rb.com.ua/blog/koshki-i-sobaki-v-zhizni-ukraincev/>.
- Sperling, S. (1988). *Animal liberators: Research and morality*. University of California Press.
- Wood, L., Giles-Corti, B., & Bulsara, M. (2005). The pet connection: Pets as a conduit for social capital?. *Social science & medicine*, 61(6), 1159-1173.
- Wood, L., Martin, K., Christian, H., Houghton, S., Kawachi, I., Vallesi, S., & McCune, S. (2017). Social capital and pet ownership—a tale of four cities. *SSM-population health*, 3, 442.

Мичка М., Школяр М.

Національний університет «Львівська політехніка»

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС ТРАНСФОРМАЦІЇ СТАТУСУ ДОМАШНІХ ТВАРИН У ВЗАЄМИНАХ З ЛЮДИНОЮ

Mariia-Roksoliana Mychka – student of the Sociology and Social Work Department of Lviv Polytechnic National University, mariia-roksoliana.mychka.so.2020@lpnu.ua;

Mariana Shkoliar – Phd in Political Science, associate professor, Department of Sociology and Social Work, mariana.v.shkoliar@lpnu.ua.

Myshok R.

Scientific supervisor: **Klymanska L.**, Doctor of Political Sciences, Professor
Lviv Polytechnic National University

INFORMATION FRAUD AS A CHALLENGE FOR CIVIL SOCIETY IN UKRAINE

Background: On the Internet today, we can come across numerous fraudulent technologies that are considered electronic crimes. One of the cyber fraud subspecies, information fraud, is not only undefined in Ukrainian legislation but is generally little studied in the domestic scientific discourse. The lack of scientific research and the legislative framework is one of the reasons for the prevalence of this phenomenon in Ukrainian society, which brings serious harm to citizens, especially during the war in Ukraine.

Purpose: To consider information fraud in terms of its impact on civil society in Ukraine.

Methods: In the course of the work, general scientific methods were used: analysis for a detailed study of the scientists works on the selected topic and synthesis to determine the essence of the concept of "information fraud" and its features. The classification method was used to organize and structure information.

Results: Information fraud can be interpreted as manipulative socio-political Internet technology, as online fraudsters, using certain manipulation strategies and tactics, sell information that has no practical value. In our opinion, during the war in Ukraine, this kind of fraudster is a big

problem for society, on par with other widespread cybercrimes, because they can lead to various negative social consequences and even the death of a person.

Conclusion: Positive tendencies in the development of Ukraine's civil society may be seen in the public's engagement and the population's response to the issue of information fraud. On the other hand, one of the obstacles to the creation of such a society is the pervasiveness of information fraud and cybercrime in general.

Keywords: cyber fraud, information fraud, socio-political Internet technology, civil society, manipulation

Сьогодні в інтернеті можна зіткнутися з великою кількістю шахрайських технологій, які розглядаються як електронні злочини. Рівень шкоди таких злочинів в інтернеті варіюється від невеликої шкоди для окремої людини (злам сторінки в соціальних мережах, фішинг) до значних збитків державній інфраструктурі (DoS-атаки, кібертероризм).

Науковці в сфері права констатують факт відсутності в законодавстві України визначення кібершахрайства чи шахрайських дій у мережі або інших синонімічних йому термінів. Згідно ст. 190 Кримінального кодексу України поняття «шахрайство» трактується як заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. Варто зауважити, що ч. 3 цієї статті визнає кримінальним правопорушенням шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки, під яким розуміється кібершахрайство. Допоміжним також може бути визначення кіберзлочину як суспільно небезпечного винного діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України (Кримінальний кодекс України, 2023).

При визначенні поняття кібершахрайства дослідники в цілому характеризують його як кримінальне правопорушення, що відрізняється від звичайного шахрайства, оскільки в результаті еволюції та технологічного прогресу воно здійснюється з використанням нових методів, які раніше не були вивчені, але за сутністю вони нагадують звичайне шахрайство.

Один із підвидів кібершахрайства – інформаційне шахрайство, є не просто невизначеним в українському законодавстві, але й взагалі є мало досліджуваним у вітчизняному науковому дискурсі. В публічній сфері за таким видом шахрайства уже прикріпилася назва «інфоциганщина», а людей, які займаються такою справою почали називати «інфоциганами». Зі свого боку ми не вважаємо термін «інфоцигани» толерантним, тому послуговуємося саме варіантом «інформаційне шахрайство», який, на нашу думку, чітко передає суть цього виду кібершахрайства без додаткової стереотипізації та стигматизації представників ромської культури. На додаток, в англомовній літературі для позначення таких онлайн-шахраїв використовують висловлення «fake online guru», що можна перекласти як онлайн псевдонаставники, що також підтверджує некоректність використання назви «інфоциганщина».

Інформаційне шахрайство можна інтерпретувати маніпулятивною соціально-політичною інтернет-технологією, оскільки онлайн-шахраї, використовуючи певні стратегії та тактики маніпулювання, продають інформацію, яка не має ніякої практичної цінності. На нашу думку, під час війни в Україні такого роду шахраї є великою проблемою для суспільства на рівні з іншими розповсюдженими кіберзлочинами: пропозиціями з оренди уявного чи вже зайнятого житла для вимушених переселенців; фейковими пасажирськими перевезеннями; недійсними талонами на паливо; продажем нереальних товарів (тих, що є найбільш потрібними у воєнний час); наданням неправдивої інформації, зокрема про зниклих громадян чи визволення останніх з полону, фейковими зборами коштів тощо (Левківська, 2022, с. 521). Але в чому загроза саме інформаційного шахрайства?

Взагалі інформаційне шахрайство найчастіше пов'язують з бізнесом та підприємництвом, оскільки основна мета такої діяльності – заробити якомога більше грошей з мінімальними витратами. З позиції теорії раціонального вибору такого пояснення поведінки буде достатньо. Але наслідки від цієї неправомірної інтернет-поведінки є куди серйозніші ніж просте «видурювання коштів», що переносить його з поля економіки в соціальну сферу.

Як ми уже зазначали, інформаційні шахраї – це експерти з маніпулювання. Вони знають як і кому продавати свій інформаційний непотріб. Часто в різних публіцистичних статтях та інструктажах стосовно того, як можна розпізнати так званих «інфоциган», їхніми основними рисами вказуються:

- Вигадана історія успіху – шахраї розповідають легенду, яка презентує історію власного успіху та успіху інших людей, які використовували методику, що, власне, продається.
- Швидкі результати – шахраї гарантують успіх уже після закінчення навчання на їхній програмі.
- Демонстрація красивого життя, або його ілюзії – фото чи відео на сторінках так званого «коуча», де зображено його (часто і не його) дорогі машини, інтер'єри, фешенебельний відпочинок, знайомства та дружба з відомими людьми тощо.
- Приховування офіційної інформації про освіту та досвід діяльності, маніпулювання назвами установ, для створення видимості роботи в авторитетних структурах.
- Для більш відомих шахраїв – велика аудиторія в соціальних мережах.
- Надумана унікальність та цінність курсу, зміст якого не несе ніякої конкретики, а псевдонаставник розповідає загальні та доступні в інтернеті речі, які часто приправлені магічним мисленням та самомотивуванням.

Список цих ознак можна продовжувати далі, оскільки інформаційні шахраї, залучені в безліч різних галузей, можуть використовувати багато уже добре відомих способів для маніпулювання, а також вигадувати й нові тактики, зважаючи на технологічний прогрес.

Жертвою цих шахраїв може стати будь-яка людина в інтернеті. Однак рекламна діяльність онлайн псевдонаставників орієнтована на певні цільові аудиторії. Граючи на емоціях та очікуванні швидких результатів, інфошахраї заманюють до себе довірливих людей, які хочуть або швидко заробляти не виходячи з дому, або мати пасивний дохід, або вирватися з боргової ями чи виплатити кредит. В часі війни такі потреби у людей зустрічаються усе частіше, що породжує попит на відповідні курси, а тому інформаційне шахрайство процвітає. Нерідко можна побачити новинні заголовки та сюжети, які розповідають про те, як такі шахраї обдурюють українських біженців.

Окрім знань та компетенцій, потрібних громадянам для задоволення своїх базових потреб, в Україні існує й дефіцит в спеціалізованих знаннях, необхідних для відновлення країни в майбутньому. Результати соціологічного дослідження «Громадянське суспільство України в умовах війни» показало, що 81,6% активних громадян, долучених до громадських об'єднань чи благодійних організацій, які планують долучитися до відновлення країни, є потреба у нових навичках та підвищення кваліфікації («Громадянське суспільство України в умовах війни-2022» – звіт за результатами дослідження – Єднання). В цьому контексті варто порушити питання відсутності належної системи освіти в країні, яка має закривати такі потреби громадян. Основними проблемами тут є, по-перше, те, що дистанційне навчання хоч ввели, але розробка онлайн-курсів ще є не розвинутою, що робить цю нішу відкритою для шарлатанів; по-друге, навіть якщо й існують якісні онлайн-курси, то вони не просуваються в маси; по-третє, часто самі освітяни потребують підвищення кваліфікації; по-четверте, нерідко буває таке, що до програм через знайомства долучаються «потрібні» люди, які можуть бути тими самими шахраями. Тому, до того часу, поки не будуть напрацьовані партнерські стосунки між владою, закладами освіти та бізнесом, інформаційне шахрайство буде існувати та процвітати в українському суспільстві (Щука, 2021, с. 149).

Зараз в інформаційному просторі часто почали з'являтися резонансні новини про відомих «активістів», які ніби-то допомагають українським громадянам пережити війну, але насправді є інформаційними шахраями. Шкода від дій таких «псевдоекспертів» полягає не лише в тому, що вони заробляють на горі чи потребах інших, але й в тому, що хибні навички чи поради, які ними пропонуються, можуть призвести навіть до летальних наслідків (якщо, наприклад, мова йде про онлайн-інструкторів з бойової чи медичної підготовки). З іншого боку, пройшовши курс, громадяни можуть відчувати себе ошуканими й втратити довіру до інших провайдерів освітніх послуг.

Оприлюднення інформації щодо таких онлайн-шахраїв є однією з функцій інституцій громадянського суспільства. З позиції мультикультуралізму американського соціолога Дж. Александера, громадянське суспільство є культурним полем, де розкриваються та актуалізуються питання соціальної несправедливості, які можуть виникнути в зовсім різних негромадських сферах. Завдяки комунікативним та регулятивним інституціям громадянського суспільства проблеми економіки, релігії, сім'ї тощо можуть бути перенесені в публічну сферу, і, в результаті, має здійснюватися тиск на державу, яка повинна після цього регулювати назрілу проблему (Alexander, 2006). Зважаючи на те, що інформаційних шахраїв доволі складно притягнути до відповідальності, оскільки в законодавстві чітко не прописаний цей процес, регулюванням цієї проблеми сьогодні займається громадянське суспільство. Активізація активної громадськості та відклик новини в усього населення говорить про позитивні тенденції щодо формування громадянського суспільства в Україні. З іншого боку, поширеність інформаційного шахрайства, та й взагалі кіберзлочинності, є одним із бар'єром на шляху розвитку такого суспільства.

Список використаних джерел

- «Громадянське суспільство України в умовах війни-2022» - звіт за результатами – Єднання [Прес-реліз]. <https://ednannia.ua/news/nashi-novini/12447-gromadyanske-suspilstvo-ukrajini-v-umovakh-vijni-2022-zvit-za-rezultatami-doslidzhennya>
- Кримінальний кодекс України, Кодекс України № 2341-III (2023) Офіційний вебпортал парламенту України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
- Левківська, Я. В. (2022) Вплив воєнного стану на трансформування та розвиток інтернет-шахрайства в Україні. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», Т. 2. С. 521-523.
- Щука, Г. (2021) Інфоциганщина в туризмі як відсутність партнерства влади, освіти, науки і практики. In Сталій розвиток туризму на засадах партнерства: освіта, наука, практика. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (27-29 жовтня 2021 р.). Львів, ЛТЕУ. с. 148-150
- Alexander, J. C. (2006). The civil sphere. Oxford University Press.

References

- «Hromadianske suspilstvo Ukrainy v umovakh viiny-2022» - zvit za rezultatamy – Yednannia [Pres-reliz]. <https://ednannia.ua/news/nashi-novini/12447-gromadyanske-suspilstvo-ukrajini-v-umovakh-vijni-2022-zvit-za-rezultatami-doslidzhennya> [in Ukrainian]
- Kryminalni kodeksi Ukrainy, Kodeks Ukrainy # 2341-III (2023) Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian]
- Levkivska, Ya. V. (2022) Vplyv voiennoho stanu na transformuvannia ta rozvytok internet-shakhraistva v Ukraini. Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia» (do 25-richchia Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia» ta 175-richchia Odeskoi shkoly prava) : u 2 t. : materialy Mizhnar.nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 17 chervnia 2022 r.) / za zahalnoi redaktsiieiu S. V. Kivalova. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», T. 2. S. 521-523. [in Ukrainian]
- Shchuka, H. (2021) Infotsyhanshchyna v turyzmi yak vidsutnist partnerstva vlady, osvity, nauky i praktyky. In Stalyi rozvytok turyzmu na zasadakh partnerstva: osvita, nauka, praktyka. Materialy II Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (27-29 zhovtnia 2021 r.). Lviv, LTEU. s. 148-150 [in Ukrainian]
- Alexander, J. C. (2006). The civil sphere. Oxford University Press.

Мишок Р.

Наук. керівник: **Климанська Л.**, д. політичних наук, професор
Національний університет «Львівська політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ШАХРАЙСТВО ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Romana Myshok – postgraduate student in «Sociology», assistant, Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University, romana.r.myshok@lpnu.ua

Novosad K.

Uzhhorod National University

POPULATION MIGRATION IN AN INTERDISCIPLINARY DIMENSION

Background: "Population migration" is a term that has many meanings. Population migration can manifest itself in such forms as nomadism, pilgrimage, wanderings, urbanization, ruralization, etc. Population migrations have a long history, but are relatively little studied. In Western Europe and North America, population migration became the object of sociological research only from the middle of the 19th century. Interest in the study of population migration has become relevant due to the needs of studying the adaptation of immigrants in host countries and studying the consequences of mass emigration of the working population from donor countries.

Purpose: To carry out a systematization and comparative analysis of the main approaches to the study of migration in sociology and other socio-humanitarian disciplines.

Methods: The work uses a number of general scientific and special sociological methods: logical-semantic - for analyzing and deepening the conceptual apparatus of the concept of external migration; comparative analysis of the results of statistical and specifically sociological studies of migration.

Results: A significant increase in the scale and intensity of international population migration at the end of the 20th and the beginning of the 21st century led to the interest of Ukrainian sociologists in the issue of migration. The theoretical and methodological approaches of Western researchers echo the approaches of post-Soviet scientists, in particular, in the recognition of the interdisciplinary nature of population migration studies. Thus, there are six sociological approaches to the study of migration. At the same time, V. Iontsev noted that to the sociological approach "it would be possible to add the classification of migration flows according to vertical and horizontal characteristics and the theory of "rational expectations".

Conclusion: Within the scope of the comprehensive study, a broad classification of approaches to the study of migration was presented. V. Iontsev's classification included 17 scientific approaches to the study of population migration, which, in turn, united 45 scientific directions, were classified as: the concept of "attraction - repulsion" by E. Lee (E. Lee); ethnosociological approach K. Davis (K. Davis), Y. Harutyunyan; the theory of "migration chain" D. Gurac (D. Gurac), F. Caces (F. Caces), D. Massey (D. Massey), A. Simmons (A. Simmons); the cultural approach of H. Esse, J. Rex, J. Bustamante; assimilation theory of H. Werner (H. Werner), M. Gordon (M. Gordon); sociological theory of migration (sociology of migration) by T. Zaslavska, T. Yudina.

Keywords: migration, social migration, population migration.

Початки наукового осмислення явища зовнішньої міграції пов'язують з іменем ліберального мислителя XVIII століття А. Сміта, який заснував так званий меркантилістський підхід до зовнішньої міграції. Відповідно до меркантилізму (від англ. merchant – торгівець), безперешкодний міжнародний рух робочої сили сприяє економічному зростанню та подоланню бідності. У другій половині XIX століття сформувалася класична теорія міграції. Початки формування цієї теорії пов'язують із Е. Равенштайном (E. G. Ravenstein), який вивів «законо-